

ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн тухай

Чадахуйн зарчим /мерит/-д суурилсан, улс төрөөс хараат бус, шударга, ил тод, хариуцлагатай, мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албаны эрх зүйн үндсийг тогтоох зорилгоор Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулан танилцуулж байна. Хуулийн төсөл нь 7 хэсэг, 33 бүлэг, 109 зүйлтэй бөгөөд төсөлд дараахь асуудлыг шинээр тусгалаа. Үүнд:

1.Улс төрөөс хараат бус, шударга, ил тод, хариуцлагатай төрийн албаны эрх зүйн үндэс бүрдэж, төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах, төрийн алба хаших шалгуур нь зөвхөн мэргэшлийн болон уг албыг гүйцэтгэх мэдлэг чадвар, мэргэжлийн ёс зүйгээр тодорхойлогддог болох нөхцөл баталгаажна.

Түүнчлэн чадахуйн зарчим /мерит/ буюу иргэнийг төрийн албанд сонгон шалгаруулж томилох, чөлөөлөх, ажлын гүйцэтгэлийг нь үнэлэх, дэвшүүлэх, шагнаж урамшуулахдаа хувь хүний мэдлэг, боловсрол, мэргэжил, мэргэшил, ур чадвар, туршлага, ажлын үр дүнд тулгуурлах зарчмыг хуулиар тодорхойлж, түүнийг тууштай хэрэгжүүлэх арга хэлбэрүүдийг нарийвчлан зохицуулна.

Мэдлэг, чадвартай иргэдэд нээлттэй өрсөлдөөнөөр төрийн албанд орох боломж олгохын зэрэгцээ карьерын шатлан дэвших тогтолцоог төрийн албанд нэвтрүүлнэ.

Төрийн албан хаагчийн эрх, үүрэг, хориглох зүйл, тавигдах шаардлагыг тодорхой болгоно;

2.Төрийн албан хаагч /улс төрийн албан хаагчаас бусад/ улс төрийн аливаа үйл ажиллагаанд оролцох явдлыг таслан зогсоож, улс төрийн нөлөөнөөс ангид, ард түмнийхээ тусын тулд, зөвхөн төрийн ашиг сонирхолд захирагдан ажиллах Үндсэн хуулийн үзэл санаа бодитоор хэрэгжих боломжтой болно;

3.Бүрэн эрхийн хугацаанд улс төрөөс хараат бус, тогтвор, суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга, Засгийн газрын агентлагийн дарга нарыг 6 жилийн хугацаагаар томилох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ;

4.Төрийн албанд авилга, хээл хахууль, хүнд суртал буурах нөхцөл сайжирч, төрийн үйлчилгээ иргэдэд ойртоно. Төр, иргэний харилцан итгэлцэл, хамтын ажиллагаа бэхжинэ;

5.Төрийн албаны удирдах албан тушаалтны хүний нөөцийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх чиг үүргийг шинээр тогтоож, үүрэг, хариуцлагыг нарийвчлан тодорхойлно;

6.Төрийн албаны зөвлөлийг улс төрөөс хараат бус, мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг хөгжүүлэх, түүнийг хамгаалах, төрийн албан тушаалд сонгон шалгаруулах үйл ажиллагааг хуулийн дагуу зохион байгуулж байгаа эсэхэд хяналт шалгалт хийх, зөрчлийг арилгуулах хугацаатай үүрэг өгөх, гүйцэтгэлд нь хяналт тавих

үндсэн үүрэг бүхий хамтын удирдлагын зарчмаар ажилладаг байгууллага болгон өөрчлөн байгуулж, улс төрөөс хараат бус ажиллах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлнэ.

Өөрөөр хэлбэл, Төрийн албаны зөвлөл улс төрөөс хараат бус, чадахуйн зарчим /мерит/-д суурилсан, мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг сахин хамгаалж, Төрийн албаны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр ажиллуулах нөхцөл бүрдэнэ. Төрийн албаны зөвлөлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн, чиг үүргийг дэлхий нийтийн хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн өөрчилж, эрх зүйн байдлыг тодорхойлно;

7.Төрийн албаны зөвлөл иргэний гомдол, мэдээллийн дагуу төрийн албан хаагчийг сонгон шалгаруулж томилох үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийх бөгөөд хугацаатай үүрэг, даалгавар өгч, биелэлтийг хангуулан, шаардлагатай тохиолдолд хууль зөрчсөн шийдвэрийг хүчингүй болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ;

8.Төрийн захиргааны болон тусгай албан хаагчдын улс төрийн үйл ажиллагаа явуулахгүй байх эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгоно;

9.Улс төрийн албан хаагчаас бусад албан хаагч улс төрийн намын гишүүн бол намын гишүүнээс түдгэлздэг биш, татгалздаг байхаар хуульчилна;

10.Удирдлагын академийг төрийн албан хаагчдын тасралтгүй үргэлжлэх сургалт, хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг зохион байгуулагч, судалгаа, сургалт, эрдэм шинжилгээ, арга зүйн хүрээлэн болгон өөрчилж, чадавхийг бэхжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэнэ;

11.Төрийн албан тушаалтан хууль тогтоомж зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагыг чангатгана.

12.Төрийн албаны байгууллага, албан хаагчийн ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг тооцохтой холбогдсон эрх зүйн зохицуулалт боловсронгуй болсноор төрийн бодлого боловсруулах, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих, тайлагнах чадавхи бэхжиж, улмаар иргэдийн төрд итгэх итгэл нэмэгдэнэ;

13.Төрийн байгууллагын үзүүлж байгаа үйлчилгээ, хэрэгжүүлж байгаа хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний үр дүнд ахиц гарч, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр нөлөө нэмэгдэнэ;

14.Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон Засгийн газрын харьяа байгууллагуудын стратеги болон гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний уялдаа хангагдана. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан бодлого, тэргүүлэх зорилтод нийцүүлэн байгууллага бүр түүнийг хангах гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг төсвийн хамт боловсруулж, биелэлтийг хариуцан зохион байгуулдаг зарчмыг хэрэгжүүлнэ;

15.Төрийн байгууллага бүр дунд хугацааны стратеги төлөвлөгөөтэй болсноор алсын хараа, эрхэм зорилго, стратегийн зорилт, үндсэн хэрэглэгч, түншлэгчээ тодорхойлж, байгууллагынхаа давуу болон сул тал, боломж, эрсдэлийг тооцох нөхцөл бүрдэж, дотоод зохион байгуулалт, удирдлага, зохицуулалтын үйл ажиллагаа сайжирна;

16.Ажлын гүйцэтгэл, үр дүнгээр нь төрийналбан хаагчдыг урамшуулах,

хариуцлага тооцох тогтолцоо бүрдэнэ;

17.Төрийн үйлчилгээгээр үйлчлүүлэгч иргэдийн буюу хэрэглэгчдийн сэтгэл ханамж нэмэгдэнэ;

18.Төсөв, төлөвлөгөө, үнэлгээний уялдаа хангагдаж, хязгаарлагдмал хөрөнгө, нөөцийг үр ашигтай төлөвлөх, зарцуулах нөхцөл бүрдэнэ;

19.Төрийн байгууллага, албан хаагчийн ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт боловсронгуй болж, төрийн албан хаагчийн ажлын үр дүн, өсөлт хөгжлийг удирдлагын субъектив хандлага бус үйлчлүүлэгч, хамт олон, өөрийн үнэлгээ болон үр дүнгийн үзүүлэлтэд тулгуурласан хэмжүүрээр бодитой үнэлдэг тогтолцоонд шилжинэ. Өөрөөр хэлбэл, үйл ажиллагааг бус үр дүнг үнэлдэг болно;

20.Төрийн албан хаагчдыг албан тушаал дэвшүүлэх, зохих шатны сургалтад хамруулах, цалин хөлсийг өөрчлөх, урамшуулах асуудлыг цаашид тэдгээрийн үйл ажиллагааны үр дүнд тулгуурлан шийдвэрлэдэг зарчимд шилжинэ;

21.Төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлж байгаа хөтөлбөр, арга хэмжээний явц, үр дүн, түүнд хийсэн аудитын дүгнэлт, холбогдох бусад мэдээ, баримт, зураг, төслийг агуулсан гүйцэтгэлийн нэгдсэн санг үүсгэх, түүнийг нийтэд ил тод, нээлттэй ашиглах эрх зүйн орчин бүрдэнэ;

22.Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр нөлөөнд олон нийтийн хяналт тавих чиг үүргийг гэрээний үндсэн дээр Засгийн газрын бус байгууллагад хариуцуулан гүйцэтгүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэнэ. Ингэснээр төрийн албаны байгууллагын ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг хөндлөнгийн буюу иргэдийн үнэлгээгээр дүгнэх боломжтой болно;

23.Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, нөхөх төлбөр, тусламж болон нийгмийн баталгаатай холбогдсон асуудлыг төрөөс бодлогын нэгдсэн зохицуулалтаар хангах боломж бүрдэхийн зэрэгцээ төсвийн төлөвлөлт, хяналт, хэрэгжилтийг сайжруулахад онцгой ач холбогдолтой болно;

24.Хариуцсан ажлын чиг үүрэг, түүний хүрээ, хүлээх хариуцлагад тулгуурласан цалин, урамшууллын шударга тогтолцоог төрийн албанд нэвтрүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар дараахь эерэг үр дагавар үүснэ гэж үзэж байна:

1.Улс төрөөс хараат бус, шударга, ил тод, хариуцлагатай төрийн албаны эрх зүйн үндэс бүрдэж, төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах, төрийн алба хаших шалгуур нь зөвхөн мэргэшлийн болон уг албыг гүйцэтгэх мэдлэг чадвар, иргэдэд үйлчлэх үйлчилгээний чанар, мэргэжлийн ёс зүйгээр тодорхойлогддог болох нөхцөл баталгаажна;

2.Төрийн албан хаагч /улс төрийн албан хаагчаас бусад/ улс төрийн аливаа үйл ажиллагаанд оролцох явдлыг таслан зогсоож, улс төрийн нөлөөнөөс ангид, ард түмнийхээ тусын тулд, зөвхөн төрийн ашиг сонирхолд захирагдан ажиллах Үндсэн хуулийн үзэл санаа бодитоор хэрэгжих боломжтой болно;

3.Төрийн албаны зөвлөл нь улс төрөөс хараат бус, чадахуйн зарчимд суурилсан, мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг сахин хамгаалж, Төрийн албаны хуулийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлд хөгжих нөхцөл бүрдэнэ.

Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй холбогдуулан одоо үйлчилж байгаа Төрийн албаны тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл болон Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын яамны эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилсан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Архивын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Автотээврийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Авто замын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Соёлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсрууллаа.

Мөн түүнчлэн хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслүүдийг тус тус боловсруулсан бөгөөд “Төрийн албаны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулсан болно.

Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулахдаа АНУ, Канад, ОХУ, БНСУ, Унгар, Япон болон бусад өндөр хөгжилтэй улсуудын “Төрийн алба”-тай холбоотой хууль тогтоомж, туршлагыг судалсан бөгөөд өнгөрсөн хугацаанд манай улсад төрийн албаны тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх явцад бий болсон ололт, амжилт, туршлагад тулгуурласан болно.

----000----